

Máthé Nóra

TRANSZ¹ NŐK IMOGEN BINNIE NEVADA CÍMŰ REGÉNYÉBEN

Magyarország érdekes keresztútjában áll: míg Nyugaton az LMBTQ+ közösség egyre több jogi és közvéleménybeli elfogadást és tiszteletet harcol ki, a magyar állam 2020-ban olyan törvényeket iktatott be, amelyek megakadályozzák a transznemű személyeket abban, hogy hivatalos okmányokon megváltoztassák a nemüket.² A magyar LMBTQ+ közösség különböző aktivista szervezetei, például a Budapest Pride-ot szervező Szivárvány Misszió Alapítvány, az #acsaláday családok reklámokból ismert Szivárványcsaládokért Alapítvány, pozitív módon jeleníti meg az azonos neműekhez vonzódó személyeket, viszont a transz emberek alig vagy egyáltalán nem jelennek meg pozitív reprezentációként a magyar sajtóban.³ A külföldi sajtóban leginkább olyan celebeket, színészeket, műsorvezetőket lehet látni, akik teljes mértékben azonosulnak új nemükkel, és ezt olykor sztereotip módon fejezik ki: a transz nők között említhető Laverne Cox színésznő, aki tökéletesen nőies, a nemi önkifejezése abban nyilvánul meg, hogy a híres ciszsemű kolléganőkkel azonos módon elbűvölő és feminin megjelenése van. A transz férfiak között leghíresebb példa Elliot Page, aki gyerekkora óta kamerák előtt szerepel, és 2020 decemberében jelentette be, hogy transzsemű és megváltoztatta a nevét. A transz celebek mellett a transzsemű fikciós karakterek nagyon limitált módon jelennek meg, általában negatív sztereotípiák (pl. a perverz, a gyilkos, a férfi női ruhában, aki becsap-

- 1 A „transz” szó a transzsemű, transzszexuális vagy az angolból átvett transgender szó rövidítése. Nagy vonalakban mindegyik arra vonatkozik, hogy egy személy nem érzi megfelelőnek azt a nemet, amit születésekor anyakönyveztek. A transgender/transzsemű szó általában kedveltebb kifejezés a transz közösségekben, mivel nem csupán az úgynevezett „testi tüneteket” fedi le. Rengeteg olyan transz személy létezik, aki nem akar, nem mer vagy nem tud különböző nemi megerősítő beavatkozásokat végrehajtani, de ez nem azt jelenti, hogy a nemi identitásuk nem valós. Vö. Thomas E. BEVAN, *The Psychobiology of Transsexualism and Transgenderism*. Praeger, Westport, 2014, 42.
- 2 Boros Juli, *A nemváltoztatás is megszüntetné a kormány az új salátatorvénnyel*, 444.hu 2020. április 1., <https://444.hu/2020/04/01/a-nemvaltoztatasi-megszuntetne-a-kormany-az-uj-salatorvennyel>.
- 3 Különböző szervezetek és alapítványok, például a Transvanilla Transzsemű Egyesület, harcol a transz személyek jogaiért, illetve olykor különböző platformok is közzétesznek transzseműek által írt vagy transzseműekről szóló cikkeket. Míg az aktivista csoportok nagyon fontos munkát végeznek, az online térben megjelenő cikkek általában felületesek vagy sztereotip képet alakítanak ki a transz személyekről.

ja a heteroszexuális férfit stb.) vannak bemutatva,⁴ bár a 2010-es évek óta több pozitív vagy realisztikusabb figura is megjelent a kis- és nagyképernyőkön (pl. *Orange is the New Black*, *Pose*, *Euphoria*). A transzneműek reprezentációjáról a továbbiakban részletesebben is értekezek, viszont az kijelenthető, hogy a magyar nyelvű mainstream diskurzus nem túlságosan kiterjedt, valamint rengeteg előítéletből és kliséből építkezik. Fontos arra is kitérni, hogy míg a transz nők teste gyakran közbeszéd tárgya, a transz férfiak általában „láthatatlanok”,⁵ nem foglalkoztatja a kinézetük és a létezésük annyira a publikumot, mint a transz nők cisznek tűnése. Julia Serano a 2007-es *Whipping Girl* című kötetében megjegyzi, hogy a transz nők szerepe és életmódja a médiában leegyszerűsödik arra, hogy hogyan néznek ki, különböző plasztikai sebészetről szóló valóságshow-k szereplőiként láthatók, ahol elmondják, hogy mindig is lányoknak érezték magukat, rúzszt visznek fel a férfias ajkaikra, és a műsor végén bemutatják a megváltozott, cisznek tűnő új nőt, aki a nemek heteronormatív skatulyájába pontosan belefér.⁶

Szemben azokkal az emberekkel, akik a saját nemükhöz (is) vonzódnak, a transzneműek, akik nem a szexuális vonzalom miatt különböznek, hanem a nemi identitásuk tér el, olykor sokkal kiszolgáltatottabb helyzetben találják magukat: míg a szexualitás szükség esetén elrejthető, nem nyilvánul meg a testen, a transz emberek öltözködéssel, sminkkel, frizurával, esetleg hormonkezeléssel vagy orvosi beavatkozások segítségével tudják elérni a nemi önkifejezést.⁷ A fent említett cisznek tűnés egy olyan privilégium,⁸ ami segíti azokat az embereket, akik más

- 4 Az egyik leggyakoribb példa a női ruhába bújt férfi képe, például Alfred Hitchcock *Psycho* című filmjében vagy a *The Silence of the Lambs* (*A bárányok hallgatnak*) című krimiben, de sok komédiában a vicc csattanója az, hogy a gyönyörű nőnek pénisz van és a férfi erről nem tudott. A frissebb filmek hasonló hibákat követnek el: például a 2015-ös *The Danish Girl* (*A dán lány*) egy transz nő életét és tranzícióját mutatja be az 1920-as években, de a sztori nem arra fókuszál, hogy mi történik a transz nővel, hanem arra, hogy ennek milyen hatása van a cisz környezetére. Vö. Nikkie REITZ, *The Representation of Trans Women in Film and Television*, Cinesthesia 2017/6.
- 5 Jason CROMWELL, *Transmen and FTMs: Identities, Bodies, Genders, and Sexualities*, University of Illinois, Champaign, 1999, 11.
- 6 JULIA SERANO. *Whipping Girl. A Transsexual Woman on Sexism and the Scapegoating of Femininity*, Seal Press, Emery (California), 2007.
- 7 Kelby HARRISON, *Sexual Deceit. The Ethics of Passing*, Lexington Books, Washington D. C., 2013, 6.
- 8 A cisznek tűnés vagy idegen szóval „cis passing” azért nevezhető privilégiumnak, mert bizonyos mértékű védelmet nyújthat a transz személyek számára a társadalomban. A „passing” szó különben nem csupán transz személyekre alkalmazott, különböző, a társadalom peremére szorított emberek normaközelségét is jellemzi: pl. „white passing”, vagy fehérnek tűnő olyan színes bőrű személyekre, akik ugyan színes bőrűek, könnyebben elvegyülnek egy nagyjából fehér környezetben. Vö. *Encompassing Passing. Identities*

nemmel azonosulnak, hogy könnyedén beolvadjanak a nagyjából ciszszexuális társadalomba anélkül, hogy könnyen észrevegye ismerős vagy ismeretlen, hogy egy transz személyről van szó.

Mint az előző példából kiderül, a közvélemény és a médiában uralkodó reprezentáció leginkább abban nyilvánul meg, hogy a transz férfiak léte homályba merül, míg a transz nők teste kerül terítékre. Ennek Serano szerint elsősorban szexista indokai vannak, pontosabban az angol „transz-misogynia” (ford. transz-nőgyűlölet) kifejezést találta ki, hogy megnevezze a problémát. Meglátása szerint onnan ered az erős érdeklődés és sokszor a heves gyűlölet a transz nők ellen, hogy „a férfiközpontú nemi hierarchiában az a feltétel, hogy a férfiak jobbak a nőknél és a maszkulinitás felsőbbrendű, mint a femininitás”.⁹ Így azok a férfiak, akik úgy döntenek, hogy nők szeretnének lenni, a nemi hierarchia legaljára kerülnek, az ilyen értékrendszer szerint nem is „valós nők”, de már nem is férfiak. Ezáltal a testük egy liminális térben marad, ami a cisznormatív világban nem elfogadható. Julia Serano véleményét osztja Judith Butler is, aki szerint a társadalmi nem performatív jellegű,¹⁰ a transz nők pedig elengedik a társadalmi hierarchia csúcán való tartózkodást: „A transznemű nők lemondtak a férfiaságról, megmutatva azt, hogy ezt lehetséges megtenni, és ez a tény nagyon veszélyes az olyan férfi számára, aki a hatalmát az öntudata alapvető jellemzőjének tekinti.”¹¹ Ebben a diskurzusban a cisz férfi dönt a transz nő testéről, annak értékéről és veszélyéről, hasonlóan ahhoz, ahogy a cisz nők testének értékéről is vélekedik.

A transzneműség irodalmi reprezentációi

A nemet és külalakot váltó személyek megtalálhatók különböző népi mitológiákban (pl. a skandináv Loki, a görög Dionüszosz a transzneműek és hermafroditák isteneként is ismert), vagy latin szövegekben (pl. Ovidius *Átváltozások* című szövege), de a modern irodalmi művek

---

in the Making, szerk. Mihaela MUDURE – Peter LANG, Peter Lang, 2020. A tanulmánykötetben a transz nők ciszszexuális társadalomra való átmenetéről írt cikkem is olvasható.

9 Julia SERANO. *I. m.* [Saját ford.]

10 Judith BUTLER, *Performative Acts and Gender Constitution: An Essay in Phenomenology and Feminist Theory*, *Theater Journal* 40. (1988), 521–530.

11 Diana TOURJÉE, *Why Do Men Kill Trans Women? Gender Theorist Judith Butler Explains*, *Broadly*, 2015. december 16. Lásd: <https://www.vice.com/en/article/z4jd7y/why-do-men-kill-trans-women-gender-theorist-judith-butler-explains>.

a 2010-es évekig vártak magukra. Virginia Woolf *Orlando* című regénye (1928) tekinthető az első angol transz műnek. A 21. század elején a transz emberekről szóló könyvek általában életrajzok: különböző transz celebek örülnek elsősoró sikernek Amerikában, Caitlyn Jenner memoárja a New York Times bestsellerek listáján landolt 2017-ben, de ez nagyobb részét hírnevének köszönhető. Mellette Janet Mock vagy Kate Bornstein is megemlíthető: könyveiknek pozitív fogadtatása volt az Egyesült Államokban. Fontos megjegyezni, hogy az amerikai könyvpiacra jelenleg a nemfikció (nonfiction) domináns műnem, a vallomásos, (auto)biografikus tartalmú könyvek közkedveltek, a *New York Times Book Review* pedig jóval több nemfikciós könyvről közöl kritikát, mint fikcióról.¹² Bár a transz fikció nem annyira olvasott műfaj, a feminizmus negyedik hullámának köszönhetően a 2010-es években a reprezentáció fontossága egyre inkább előtérbe került. Az interszekcionális feminizmus a nem, osztály, rassz, vallás stb. keresztmetszetén tanulmányozza különböző emberek életét, életminőségét, privilégiumait vagy azok hiányát. Az ilyen típusú analízis arra is rávilágít, hogy mennyire fontos különböző periférián lévő csoportokat megjeleníteni a köztudatban (pl. könyvekben, filmekben). Irodalomtörténeti szempontból is releváns kérdés, mivel a 2010-es évektől kezdődően egyre több marginalizálódott közösséghez tartozó személy publikál, megnőtt az LMBTQ+ közösség által írt könyvek száma, sőt, észlelhető a „transz irodalom” fogalma is. Trish Salah gender studies professzor szerint a transz irodalom meghatározója elsősorban az, hogy „olyan tapasztalatokból, történetekből és reflexiókból építkezik, amik a cisz személyek transz személyekről való diskurzusában megfogalmazhatatlan vagy ismeretlen”.¹³ Az ismertebb transz írók között említendő Meredith Talusan, Rivers Solomon, T. Fleischmann és Imogen Binnie, akinek az első regényét vizsgálom. Továbbá, 1987-ben létesült a Lambda Literary nevű szövetség, majd 1989-ben a Lambda Literary Awards, amely az amerikai LMBTQ+ írók könyveit népszerűsíti és díjazza, aminek hangsúlyos szerepe van az irodalmi kánon építésében.

Mivel a legtöbb médiában található transz személy a cisz férfi szemén keresztül látható vagy az általa teremtett világszemléletben mozog, sok

12 Penny COLMAN, *A New Way to Look at Literature: A Visual Model for Analyzing Fiction and Nonfiction Texts*, Language Arts 84. (2007/3.), 257.

13 Harris ROLLMAN, *How Do You Define the Genre of Trans Literature?*, PopMatters 2015. szeptember 25. Lásd: https://web.archive.org/web/20200922192701if_/https://www.popmatters.com/how-do-you-define-the-genre-of-trans-literature-2495490457.html.

transz nő története csak a teste körül forog. Ezért fontos arra figyelni, hogy a transz nők hogyan viszonyulnak a saját létükhöz. Imogen Binnie egy Sarah McCarrynek adott interjúban arról nyilatkozott a *The Rejectionist* online lapban, hogy azzal a szándékkal írta a 2013-ban publikált *Nevada* című kötetét, hogy ne a cisz társadalom számára írjon „útmutatót”, hanem más transznemű személyeknek teremtsen olyan befogadható művet, amely az ők tapasztalatát tükrözi. Mivel a könyv viszonylag nehezen szerezhető be fizikai formátumban, Binnie a www.haveyoureadnevada.com honlapon akár ingyen is megosztja az érdeklődő olvasókkal, akik feltehetőleg transz emberek, az LMBTQ+ közösség tagjai, vagy olyan cisz nemű, heteroszexuális emberek, akik megérteni és támogatni szeretnék a transzneműeket. A kötetet 2014-ben Lambda-díjra jelölték a transznemű fikció kategóriában. Bár nem aratott elsöprő sikert a nagyközönség előtt első kiadásakor, azóta a *Nevada* afféle kult-regényként nagy olvasótábort toborzott, transznemű személyek szájról szájra terjesztették addig, míg 2021-ben a könyv kiadója bejelentette, hogy újra nyomtatásba helyezik a kötetet.¹⁴

A regény két főszereplőt mutat be: Maria egy huszonkilenc éves transz nő, aki egy pennsylvaniai kisvárosból elköltözött New Yorkba, már jó pár éve transz nőként él egy olyan közösségben, ahol hozzá hasonló transz, queer vagy azonos neműekhez vonzó személyek is jelen vannak. A regény második főszereplője a húszéves James, aki még nincs tisztában a nemi identitásával, egy nevadai kisvárosban lakik, ahol a Wal-Mart az egyetlen munkalehetőség, a lakosság kicsi, így James csak az interneten található rossz minőségű, sokszor karikatúra-szerű pornográf tartalmakból tud információkhoz jutni saját identitását illetően.

Maria és James története eltér a szokványos transz személyekről szóló sztoriktól: nem ott kezdődik, hogy a transz nő felfedezi, hogy nemet kell változtatnia, és nem ott végződik, hogy átesett a szükséges műtéteken, kicserélte a szekrénye tartalmát, megtanult szemceruzát használni, és boldogan élt, amíg meg nem halt. Binnie tudatosan olyan időszakokat választott a két főszereplő életéből, amelyekről nem lehet gyakran olvasni: míg Maria már többé-kevésbé magabiztosan behelyezkedett a körülötte lévő világba és nőként tud élni, James azt sem tudja kimondani, hogy ő transz lenne, játszadozik a gondolattal, de legtöb-

14 MCD Press, *We're Reissuing Imogen Binnie's NEVADA!* Lásd: <https://www.mcdbooks.com/news/nevada-announcement>.

ször kibúvókat keres. Ezáltal Binnie szituációja a lehetséges megvilágosodás és döntés előtti periódusba is belátást nyújt az olvasó számára.

A *Nevada* a road novel vagy útrégény kategóriájába sorolható, ami alapvetően egy amerikai műfaj, a hős útja történet típus Egyesült Államokban játszódó modern változatának tekinthető.¹⁵ A road novel a mobilitás szabadságát köti össze sok esetben a lázadó, sorból kilógó személyek tapasztalatával, legkiemelkedőbb képviselője Jack Kerouac *Úton* című kötete. A műfaj abban különbözik más utazással kapcsolatos szövegektől, hogy az út folyamán a szereplő egy óriási perspektíva-váltáson megy keresztül.¹⁶ A tipikusan amerikai műfaj úgy működik, mint egy afféle függetlenségi nyilatkozat a szereplő részéről: ahelyett, hogy a világháborúk előtti társadalmi normáknak megfeleljen, elindul egy autóval Amerika szabad útjain, sodródik az árral, az úton pedig nem a célállomás a fontos, hanem maga az utazás mint élmény.¹⁷ A road novel a beat generációval vált híressé, viszont azóta is képviselteti magát az amerikai irodalomban, illetve egyéb médiumokban is (pl. rengeteg film ebből építkezik, a klasszikus *Easy Rider* és a kortárs *Mad Max: Fury Road* is). Binnie regénye is felhasználja ezt a műfajt, de az út a szabadság szimbólumaként nem állja meg a helyét, épp ellenkezőleg, egy kiforgatott szabadsággal találkozunk.

A regény első része Maria New York-i életére fókuszál: miután fiatalon elhagyta a kisvárost, ahol született, a nagy metropoliszban elkezdte a tranzícióját, a regény elején már teljesen beépült a körülötte lévő társadalomba, egy antikvár könyvesboltban dolgozik, van egy Steph nevű barátja, akivel együtt lakik. A sztori egy intim pillanattal indít: Steph és Maria szexuális életébe nyer betekintést az olvasó. Maria nem képes valóban részt venni az aktusban, mivel nincs a testével különösen jó viszonyban. „Abban a pillanatban, amikor a nadrág lekerül, kilép a testből és eltűnik a felhők között, hogy azon dolgozzon, hogy sürgősen megbékéljen azzal, ami a lábai között van, hogy ne gondoljon arra, hogy az életének milyen nagy részét baszta el a nemi szerve és hogy mit tehet ez ellen.”¹⁸ Mivel Maria nem tud elegendő pénzt megspórolni, hogy az úgynevezett „alsó műtétet” ki tudja fizetni, a szexuális együttlét nem felszabadító és kellemes, hanem egy olyan faktor, ami boldogtalanítja.

15 Nicole SEYMOUR, *Trans Ecology and the Transgender Road Narrative = Oxford Handbook of Ecocriticism*, szerk. Greg GARRARD, Oxford University, Oxford, 2014, 15.

16 Vö. Katie MILLS, *The Road Story and the Rebel*, Southern Illinois University, Carbondale, 2006.

17 *Uo.*, 2.

18 Imogen BINNIE, *Nevada*, Topside, New York, 2013, 2.

Erre Maria védekező mechanizmusa az, hogy kikapcsoljon, lezárja az érzéseit, és ne fókuszáljon a körülötte zajló életre. Ez viszont sokszor ahhoz vezet, hogy nem őszinte a barátnőjével, így Steph egy nap azt hazudja, hogy megcsalta Mariát a munkatársával, Kierannal. Később kiderül, hogy Steph azért hazudta ezt, hogy kizökkentse Mariát, hogy meg tudják beszélni, mi fog történni a stagnáló kapcsolatukkal, de ő nem reagál a legmegfelelőbbben, így végül szakítanak. Nem sokkal később Maria elveszti az állását is, és úgy dönt, hogy el kell hagynia New Yorkot. Romantizálja az életét, és tervbe veszi, hogy felelőtlen dolgokat fog tenni, így elveszi a műtetre félretett pénzét, egy nagy adag heroint vásárol, ellopja a barátnője autóját és elindul egy útra, amely nincs megtervezve, igazából célja sincs.

Maria a lehetőségeit két póluson helyezi el: vagy folytatja a véget nem érő várakozást, hogy gyűjtse össze a pénzt a műtetre, vagy elmenekül a New York-i életétől, és elindul nyugat felé egy csomag heroinnal és a barátnője autójával, az úton pedig valamilyen önismereti gyakorlaton megy végig, de az eszeveszetten pörgő döntések sorozata nem feltétlenül az önismereti út lehetőségéről tanúskodik.¹⁹

A regény második részében a Nevada államban elhelyezkedő Star Cityben lakó Jamesszel ismerkedünk meg. A húszéves fiú nem nevezi magát transzsnak, sőt, próbálja elnyomni ezeket a gondolatokat, mivel „van egy barátnője és egy munkahelye és annak ellenére, hogy nincs annyira közel az apjához vagy ilyesmi, de mégis hogy a faszban számolna be neki erről a szarságról?”²⁰ Mikor kiköltözött a családi házból a saját lakásába, James rettegve rendelt magának egy női ruhát a netről, félve, hogy a dobozon éktelenkedni fog egy címke, ami elárulja a szomszédjai számára, hogy mit vásárolt. Amikor azonban megérkezett a diszkrét csomag, a ruha csalódást okozott, így felakasztva tartja a szekrényében, elrejtve a többi, férfiruhája mögött.²¹ Mariához hasonlóan, James is azt a megküzdési (coping) stratégiát választja, hogy kikapcsol, és nem engedi magát túlságosan elmerülni ezekben a gondolatokban. Ebben a fű a kedvelt segédeszköze, szinte folyamatosan beszívott állapotban tartja magát, hogy a gondolatai elködösödjenek.

A regény harmadik részében találkozik a két főszereplő a Star City-i Wal-Martban, amikor az átutazóban lévő Maria egy CD-t akar vásá-

19 Jase FALK, *According to Whom am I Happy? Identity Formation and Transfeminist Care Ethics in Imogen Binnie's Nevada*, Crossings 2020/4., 172.

20 BINNIE, I. m., 235.

21 Uo., 136.

rolni és meglátja Jamest az üzletben. A revelációt az író egy mondat-hosszúságú fejezettel húzza alá: „Ahogy Maria Griffiths meglátja James Hansont a nevadai Star City Wal-Martjában, azonnal megállapítja, ez a kölyök transz és nem is tudja még.”²² Kis időn belül a két főszereplő elkezd beszélgetni, mivel mindketten kiszúrják egymást mint hasonló nemi identitási problémákkal küszködő személyek, és Mariában megfogalmazódik az a cél, hogy segítse Jamest abban, hogy felismerje, hogy transz. Így, a mentor szerepébe lépve, Maria abban reménykedik, hogy a saját transzneműségét is jobban tisztázza tudja.

Ugyan a két szereplőnek hasonló problémái vannak, sőt, Maria élete egy hasonlóan kicsi, elszigetelt városban kezdődött, és ki is jelenti, hogy James ugyanúgy néz ki, mint ő, amikor fiatal volt, a transzneműséghez való viszonyuk teljesen más. A nemi diszfória mindkettőjük életében jelen van, de Maria tarsolyában már megtalálható a nyelv és a tudás, amivel beszélni tud róla. Blogot ír a transzságáról, mivel személyesen nem tudja rávenni magát, hogy őszintén beszéljen ezekről a problémákról, de tanult és olvasott személy, össze tudja kötni az érzéseit az interszekcionális feminizmus szakszavaival, tisztában van a kapitalizmus visszafajító erejével, sőt, a transznemű emberek mainstream médiában való megjelenését is értelmezni tudja. Emellett, bár nem érzi magát egy csoport szerves tagjának, vannak ismerősei, barátai, sőt, a barátnője is az LMBTQ+ közösség része, hozzá hasonló emberekkel is tud beszélgetni. Ehhez képest James teljesen elszigetelt: a tudás és az ismeretek privilégiuma nem adott számára, Maria megjelenése előtt élőben egyszer sem látott transz személyt, az identitását pedig különböző pornográf tartalmak segítségével építi fel, aminek eredményeképp azt gondolja magáról, hogy egy furcsa, nem szokványos perverzió az, amit érez.

Bár a könyv megcsillantja a road novel lehetőségét az olvasó előtt, Maria és James tényleg útnak indul Star Cityből a szomszédos nagyvárosba, Renóba, Maria addig vezető útját teljesen átugorja a szerző, a renói úton várt megvilágosodás és perspektívaáltás nem következik be a két szereplő számára. A szöveg tetőpontját az autogüneflia körüli beszélgetés képezi: James óvatosan megkérdi Mariát, hogy hallott-e már erről a kifejezésről, ami Mariából egy „sóhajtás és egy Ooooooh [sic!] közti hangot csikar ki. Mintha azt mondaná, hogy ó, hát ez szomorú”.²³ Ezután Maria beszámol arról, hogy pontosan mi is ez a bizonyos „autogüneflia”, felhasználva a saját tapasztalatait.

22 *Uo.*, 162.

23 *Uo.*, 212.

Mielőtt rátérnék arra, Maria hogyan értelmezi ezt a szót, röviden megemlíteném a jelentőségét a tranz nőkről való diskurzusban. Ray Blanchard amerikai szexológus találta ki ezt a kifejezést, ami konkrétan azt jelenti, hogy „önmagához nőként vonzódó”,²⁴ vagyis az illető férfi nemű személy saját magához vonzódik, de női testben. Blanchard a transznemű nőket tanulmányozva két kategóriát nevez meg: az első a fent említett autogünefil, akinek a szexualitása magába fordul, hiszen nem más személyhez vonzódik, a másik pedig a transzszexuális homoszexuális férfi, akit Blanchard eleve nőiesebbnek tekint, mint az átlagos meleg férfit, és ezért arra a következtetésre jut, hogy ezeknek a férfiaknak könnyebb átmenni a tranzíción, mert nőként könnyebben tudnak partnert szerezni.²⁵ Kulcsfontosságú hangsúlyozni, hogy ezek a koncepciók egy cisz férfi „agyszüleményei”, amiket a tranz nők teljes mértékben elvetnek, hiszen nem egyeznek meg a saját tapasztalatukkal, és úgy mutatja be őket, mint akik egy olyan perverziót dédelgetnek, ami teljesen átalakítja az életmódjukat. Az autogünefilia mint szakszó felbukkan J. Michael Bailey *The Man Who Would Be Queen* (ford. *A férfi, aki királynővé válik*) című pop-tudományos könyvben, ahol többek között olyan mondatok hangzanak el, hogy Bailey úgy figyeli a sztriptízklubban táncoló tranz nőt, mint egy kutató és mint egy szingli, heteroszexuális férfi, aki nem tudja figyelmen kívül hagyni az illető testének formasságát.²⁶ Mindkét esetben, de főként Bailey könyvében a tranz nők valósága átértelmeződik a férfitekintet²⁷ alatt, attól kezd függeni, hogy a cisz férfi mennyire tartja vonzónak vagy elfogadhatónak a viselkedését.

A *Nevadában* az autogünefilia fogalma szorosan össze van kötve James erőteljes félelmével a saját nemi identitásával kapcsolatban. Ezzel szemben Maria, aki szintén ismeri a fogalmat, fél van szerelkeze azokkal az argumentumokkal, amelyek segítik másokkal, de főként magával megértetni, hogy a léte nem egy obszcén önkielégítő aktus, hanem egyszerűen az, aki ő. A fehér, középosztálybéli tranz nő élete New Yorkban nem éppen annyira nehéz, de nem is akadálymentes. Viszont Mariát a tanulmányai és tapasztalata arra vezetik rá, hogy „előbb-utóbb rájössz, hogy bár a nemi identitás egy konstrukció, a közlekedési

24 Ray BLANCHARD, *Early History of the Concept of Autogynephilia*, Archives of Sexual Behavior 34. (2005/4.), 439.

25 *Uo.*, 439–443.

26 J. Michael BAILEY, *The Man Who Would Be Queen*, Joseph Henry, Washington D. C., 2003, 141.

27 A férfitekintet (male gaze) arra vonatkozik, hogy a nők testének értékét, szépségét, divatot stb. a patriarchális társadalomban a férfi preferenciája diktálja. Vö. Joó Mária, *A feminista elmélet és a (női) test*, Magyar Filozófiai Szemle 54. (2010/2.), 70.

lámpa is az, és ha nem figyelsz rá, elütnek az autók, amik, különben, szintén konstrukciók”.²⁸ A saját jóléte érdekében Maria minden reggel megborotválkozik és kifesti magát, olykor nagyon intenzíven kihangsúlyozza a szemét, hiszen ez cisz nőknél teljesen normális. Ugyanakkor rengeteg ruharéteget hord, van, amikor több szoknyát vesz fel, ami segíti abban, hogy biztonságban érezze magát, hogy senki sem láthatja meg, hogy ő nem „valódi” nő.

Mivel James el sem kezdte a nemi identitásával való azonosulást, ő az autogüenefília fogalmát ragadja meg annak igazolására, hogy milyen devianciával rendelkezik: pornográf fotókon találja meg azt, amit érez: „Elkezdi nézni, amint férfiak nőket dugnak meg, lehangolódik, meg sem tud merevedni, aztán megkeresi azokat a blogokat, ahol különböző feliratozott fotókat lehet látni nőkről. A feliratok furcsa, abszurd erotikus transzvesztita forgatókönyvek”,²⁹ ezekből négy típust különböztet meg: az elsőben sci-fi-szerűen átváltozik egy férfi nővé, a második típus varázslattal változtat nemet, a harmadik dühös barátnőkről szól, akik azzal büntetik a párjukat, hogy nővé változtatják őket, és végül a negyedik típusú teljesen elhagyja a cselekményt, és a pornográf kép mellett csak utalást tesz arról, hogy a képen látható nő eredetileg férfi volt.³⁰ Ezeknek a képeknek alapvetően az a lényege, hogy a férfiből nő lesz, viszont az obszcén mivoltuk miatt James elsősorban egy fétissel köti össze őket.

Az autogüenefiliáról feltett kérdésre Maria felkavart érzelmekkel válaszol, majdnem elsírja magát a volán mögött, miközben elmondja Jamesnek, hogy ő is hasonlóan furcsának érezte magát és arra gondolt, hogy elfogadhatatlan perverzió az, amit érez. Megpróbálja a szűkszavú és kevésbé tanult fiúnak felvázolni a rengeteg problémát, ami Blanchard tanulmányával összeköthető, de végül a következő rádióinterjúra tér ki: mivel az úton legtöbbször csak az NPR³¹ megy, meghallgatott egy műsort, ahol két orvos beszélt arról, hogyan bánjanak a szülők a transzgyerekekkel. Míg az egyik orvos gyöngédséget és elfogadást ajánlott, a másik vehemensen ellenkezett, hogy ez nem megoldás, durvák és szigorúak kell legyenek a szülők, mert különben a gyerekből felnőtt korában egy „kibaszott furcsa, beteg különc”³² lesz. Maria feldúltan

28 BINNIE, *I. m.*, 26.

29 *Uo.*, 150.

30 *Uo.*, 150–151.

31 NPR, avagy National Public Radio, az Egyesült Államok leghíresebb közszolgálati rádiócsatornája.

32 BINNIE, *I. m.*, 233.

betelefonál, hogy majd jól megmondja ennek az orvosnak, de mikor végre bekapcsolják a stúdióba, nem tud megszólalni, egy darabig szólongatja a műsorvezető, majd, amikor épp leteszik a telefont, az élő műsorba behallatszik, amint Maria felzokog.

A kavargó érzések közepette James arra a következtetésre jut, hogy ez a nő, akihez az elején óriási optimizmussal fordult, remélve, hogy megmondja neki, mi is a gond vele, nem fog választ adni a kérdéseire, amiket ki sem tud mondani, fel sem tud tenni, sőt, talán a saját nyomorúságos életét sem képes átlátni. A könyv egy antibefejezést nyújt az olvasó számára: a két szereplő megérkezik Renóba, bemennek egy kaszinóba, ott Maria elkezd egy szerencsejátékot játszani, feladva a mentor szerepét. James pedig, miután sikerült valamennyit ellopnia Maria heroinjából, elhagyja a kaszinót és felül egy buszra, amely hazaviszi Star Citybe.

Binnie kötete nyersen mutatja be azt, hogy mit is jelent transz nőként élni Amerikában, milyen kockázattal jár és mennyi erőre van szüksége valakinek ahhoz, hogy az identitása érvényességéért nap mint nap megküzdjön. Maria NPR-es incidense bizonyíték arra, hogy bár már többé-kevésbé megbékélt a saját létével, a cisz világban bármikor és bárholnan érkezhetsz olyan támadás, ami eltörölné ezt. A tény, hogy James, aki nem ismeri a feminista szaknyelvet és nem tudja, minek nevezze a problémáját, megtalálta az autogüenefilia megnevezést és azzal azonosul, azt mutatja, hogy sikerült meggyőződnie arról, hogy amit érez, az perverzió, tabu, olyan dolog, amit el kell fojtani. „James a nemi és szexuális tapasztalatait leegyszerűsítette egy kategóriába és egy negatív erkölcsi megítéléssel szemléli ezt, ami még nehezebbé teszi számára azt, hogy elfogadja a transz identitását.”³³ Suzan Stryker szerint az ilyen szavak tönkreteszik a transz emberek életét,³⁴ mert negatív sztereotípiákkal próbálják azonosítani őket: a perverz, a szörny, a természetellenes stb. Mivel a mainstream média sok esetben hasonló üzeneteket küld a nemi identitásán gondolkodó személynek, ha nem tudja, hol keressen megfelelő tájékoztató forrásokat, könnyen meggyőzhető arról, hogy amit érez, az helytelen és borzalmas dolog, amit el kell fojtani.

Bár Maria nem tudja teljesíteni a mentor szerepét és nem világosodik meg a saját sorsát illetően, azt tisztán kifejti James számára, hogy ezek a megnevezések ártalmasak, és ha beskatulyázza magát azokba a szerepekbe, amiket Blanchard és Bailey előírtak, „nem hagy magá-

33 FALK, I. m., 176–177.

34 Suzan STRYKER, *Trans Ecology and the Transgender Narrative = The Transgender Studies Reader*, szerk. Suzan STRYKER – Stephen WHITTLE, Routledge, London, 2006, 246.

nak teret arra, hogy megértse, hogy valóban ki is ő és mit akar”.³⁵ Ez a beszélgetés viszont még túl korai James számára, a szavak említése is irracionálisan ingerültté teszi, így szükséztlenül kitarthat mellett, hogy az autogüenefília „többé-kevésbé találó”,³⁶ ezzel tovább nyújtva a szenvedést, ami a nemi identitása körül alakult ki.

Következtetésképpen, fontos arra figyelni, hogy a transz emberek tapasztalatát ne határozzuk meg különböző sztereotípiák tömkelegésként. Ahogy azt Maria is elmagyarázza, „senki sem igazán akar transz nő lenni, pl. senki sem kel fel egy nap és gondolja, hogy hú, az életem jobb lenne, ha nemet váltanék, elidegenítve a legtöbb barátomat és a családomat, vajon mi történne a munkahelyemen, nagyon szeretnék egy csomó pénz hormonokra és műtétekre költeni, új ruhatárat beszerezni, amit nem is igazán értek meg egyelőre, majd váljak szerethetlenné, és végül a rövid életemet véres gyilkossággal fejezem be”.³⁷ Míg a köztudatban a transz nők gondolja csupán a testiséggel köthető össze, és ezt megoldja egy-egy műtét, Binnie regénye megmutatja, hogy milyen érzelmi és szociális problémák veszik körül őket. A nemi szerep diszfória nem jár le azáltal, hogy a transz személy cisznek tűnik, a műtétek elképesztően drágák és fájdalmasak, sőt, vannak olyan emberek, akiknek a nemi identitásról való tudáshoz sincs hozzáférése.

Maria útja Amerikán keresztül nem ér el valamilyen grandiózus konklúziót, sőt, az olvasó már nem is követi az útja végére, viszont a road novel kiforgatásával rámutat arra a tényre, hogy az identitás eredendően instabil, a transz nő identitásbeli kérdéseit pedig nem lehet kivesézni csupán a nemi és testi szférában. Továbbá, Maria romantizált menekülése otthonról ugyan elsodorta Jamesig, de egyikük sem tudta a másikat felhasználni arra, hogy a saját gondjait megoldja. Nincs egy transz sablon, amit követni tudnak, így a kapcsolatuk gyenge és mulandó. A regény vége nem tesz ígéretet arra, hogy a jövőben James és Maria rendbeszedi az életét, de néhány apró jelet hagy, ami arra utal, hogy talán valamikor ezek a beszélgetések hasznossá válnak: James megfogalmazza magában, hogy „talán, amolyan, valamelyest transz”³⁸ lehet, Maria pedig képes egy élő emberrel, nem a blogján, beszélni az érzéseiről és a fájdalomról, ami még mindig követi.

35 BINNIE, *I. m.*, 216.

36 *Uo.*, 217.

37 *Uo.*, 194.

38 *Uo.*, 232.